

Kontrola kriminality mládeže v České republice

Markéta Matušíková

Bakalářská práce
2025

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta logistiky a krizového řízení

Ústav ochrany obyvatelstva

Akademický rok: 2024/2025

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Markéta Matušíková**
Osobní číslo: **L22147**
Studijní program: **B1032A020002 Ochrana obyvatelstva**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Kontrola kriminality mládeže v České republice**

Zásady pro vypracování

- Charakterizujte pojem kriminality mládeže a vymezte její specifika a právní rámec v České republice.
- Proveďte rozbor současného stavu dané problematiky.
- Na podkladě zjištěných výsledků zhodnoťte současný stav problematiky a navrhnete opatření de lege ferenda směřující ke kontrole kriminality mládeže v České republice.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. BLAŽEK, Petr; FISCHER, Slavomil a ŠKODA, Jiří. *Delikvence*. Grada publishing, 2019. ISBN 978-80-271-2013-0.
2. CASE, Stephen; JOHNSON, Philip; MANLOW, David; SMITH, Roger S.; WILLIAMS, Katherine S. et al. *Criminology*. Oxford: Oxford University Press, 2017. ISBN 978-0-19-873675-2.
3. FISCHER, Slavomil a ŠKODA, Jiří. *Sociální patologie: Forenzněpsychologický rozbor vybraných sociálněpatologických jevů*. 3., rozšířené a aktualizované vydání. Grada Publishing, 2024. ISBN 978-80-271-5078-6.
4. MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5309-6.
5. ŽATECKÁ, Eva a HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, komentář*. Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-848-2.

Další odborná literatura dle doporučení vedoucí bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Radomíra Veselá, PhD. LL.M.**
Ústav environmentální bezpečnosti

Datum zadání bakalářské práce: **2. prosince 2024**
Termín odevzdání bakalářské práce: **2. května 2025**

L.S.

prof. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 2. prosince 2024

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění bez ohledu na výsledek obhajoby;
- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- jedno vyhotovení bakalářské práce v listinné podobě bude ponecháno Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně k uložení;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá; neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že

- jsem na bakalářské práci pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem řádně citoval(a); v případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor;
- odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne 2. 5. 2025

.....
podpis autora

ABSTRAKT

Cílem práce je seznámit s aktuální problematikou, poukázat na možné příčiny vzniku patologického chování a vymezit aktuální řešení prevence kriminality mládeže v České republice a dalších vybraných státech Evropy. V práci je využita metoda komparace pro vizualizace vývoje kriminality mládeže v Česku a na Slovensku. Dále jsou využity metody dotazníku a rozhovoru pro hlubší pochopení tématu a získání poznatků přímo z praxe.

Klíčová slova: kriminalita, mládež, patologické chování, prevence

ABSTRACT

The aim of the thesis is to introduce the current issues, to point out the possible causes of pathological behavior and to define the current solutions for the prevention of youth crime in the Czech Republic and other selected European countries. In the thesis, the method of comparison is used to visualize the development of youth crime in the Czech Republic and Slovakia. Furthermore, the methods of questionnaire and interview are used for deeper understanding of the topic and obtaining knowledge directly from practice.

Keywords: crime, pathological behavior, prevention, youth

Chtěla bych poděkovat své vedoucí práce doktorce Radomíře Veselé za spolupráci při mém psaní a předávání svých poznatků. Dále bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům za podporu nejen při psaní mé bakalářské práce, ale také během celého studia.

OBSAH

ÚVOD.....	11
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 ZÁKLADNÍ TERMINOLOGIE.....	13
2 PRÁVNÍ PŘEDPISY PRO UVEDENOU PROBLEMATIKU.....	15
3 ETOLOGIE KRIMINÁLNÍHO CHOVÁNÍ MLÁDEŽE.....	20
4 KONTROLA KRIMINALITY UVEDENÉ VĚKOVÉ KATEGORIE.....	22
4.1 KONTROLA KRIMINALITY MLÁDEŽE V OSTATNÍCH STÁTECH EVROPY	24
II PRAKTICKÁ ČÁST	27
5 KOMPARACE KRIMINALITY MLÁDEŽE MEZI ČESKOU A SLOVENSKOU REPUBLIKOU	28
5.1 KOMPARACE ČETNOSTI MEZI KRAJI A V PRŮBĚHU LET V ČESKÉ REPUBLICE	28
5.2 KOMPARACE ČETNOSTI V PRŮBĚHU LET V SLOVENSKÉ REPUBLICE	32
6 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	33
7 ROZHOVOR S ODBORNÍKY	37
7.1 ROZHOVOR S MAJOREM MILANEM ULRICHEM	37
7.2 ROZHOVOR S PORUČÍKEM DAVIDEM JANKŮ.....	40
8 PŘÍPADOVÁ STUDIE	43
9 NÁVRHOVÁ OPATŘENÍ	44
ZÁVĚR	45
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	47
SEZNAM GRAFŮ	49
SEZNAM TABULEK.....	50
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	51

ÚVOD

Kriminalita je aktuální celospolečenský problém, který ovlivňuje nejen Českou republiku, ale i celý svět. Zasahuje do životů všech občanů a má velký vliv na bezpečnostní prostředí ve městech, krajích, ale i v republice. Přímo problematika kriminality mládeže je nebezpečná v tom smyslu, že ji společnost nemusí v první řadě brát vážně, a to z důvodu, že to jsou „jen děti“ a z daného chování vyrostou. Avšak pokud se nebude brát dostatečný zřetel na poruchy chování u mládeže, jejich chování může přetrvávat až do dospělého věku a páchat tak trestnou činnost většího rozsahu.

Dané téma jsem si vybrala proto, že již na střední škole, kde jsem studovala obor pedagogiky, mě zaujala problematika speciální pedagogiky, přesněji řečeno problematika etiologie, která se zabývá poruchami chování. Kriminalitu mládeže vnímám jako vážný problém, který není dostatečně řešen. Výchova dětí není na požadované úrovni – buď jsou rodiče příliš přísní a dávají dětem striktní zákazy. To se poté může projevovat „rebelantským“ chováním. nebo naopak dostávají děti přílišnou volnost a rodiče je až rozmazlují. Od takových dětí nelze očekávat, že budou znát základní znalosti slušného chování a že se budou chovat v souladu se zákony. Veškerá snaha o to, začlenit děti do společnosti musí začít v rodině. Snažit se mohou učitelé, preventisti nebo také policie, ale nikdo z nich nebude mít na chování dítěte takový vliv jako samotná rodina. Problémem může být také, pokud dítě vyrůstá v neúplné rodině nebo rodině, kde mají rodiče spory a dítě je tak přehlíženo. Dítě tak svým negativním chováním poté vyžaduje pozornost a případně i testuje hranice, do jaké míry negativního chování mu rodiče dovolí zajít.

Problémem je také vysoká dostupnost sociálních sítí, kdy rodiče nemají kontrolu nad tím, co jejich děti dělají na internetu, na jaké stránky chodí a s kým si píšou. V důsledku sociálních sítí vzrostla kriminalita a šikana v kyberprostoru, která již není lehce odhalitelná.

Děti v dnešní době jsou viděny s omamnými látkami, jako jsou cigarety či alkohol, od velmi nízkého věku. Jedná se spíše o patologické chování, které již spadá mezi disociální formu chování, ale může později vést i právě ke kriminálnímu chování.

Buducnost společnosti začíná u výchovy dětí – a právě proto je nezbytné věnovat této problematice zvýšenou pozornost.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÍ TERMINOLOGIE

V této kapitole budou jednotlivě rozebrány jednotlivé pojmy, které jsou pro spojené s danou problematikou a poslouží tedy k lepšímu pochopení tématu.

Čin jinak trestný

Jedná se o trestný čin, který byl spáchaný dětmi, které nedovršili věku 15 let, a tedy nemohou být trestně stíhanými (Zoubková, 2011).

Delikvence

Delikvencí se rozumí společensky zvláště závažné chování, které má negativní dopad na společnost a obvykle bývá sankcionováno. Pojem je také možné chápat jako neschopnost plnění společenských norem, avšak je nutné brát v potaz osoby s mentálním postižením či onemocněním. U těchto osob jsou delikventní prohřešky řešeny například lékařskou a psychologickou péčí (Blažek et al., 2019).

Dítě

Dítětem je každá osoba mladší 15 let, která v době spáchání trestného činu nedovršila daného věku a není tak trestně odpovědnou osobou (Česko, 2003).

Kontrola kriminality

Kontrola kriminality neboli prevence kriminality slouží k boji s kriminalitou. Snaží se o snižování kvantity, ale také kvality kriminality (Zoubková, 2011).

Kriminalita

Kriminalita vychází z latinského slova *crimen* = zločin; jde o celospolečenský problém, který je možné zařadit mezi sociálně patologické jevy a zabývá se jím řada oborů, jako je např. pedagogika, psychologie, právo, sociologie, aj. Kriminalita by se dala označit jako zvláštní druh deviace a označuje se tak chování, které porušuje normy trestního práva (Zoubková, 2011).

Mládež

Mládeží se označují všechny osoby mladší 18 let. Toto věkové vymezení je důležité zejména při hodnocení trestní odpovědnosti a při aplikaci opatření v rámci prevence kriminality (Česko, 2003).

Mladistvý

Za mladistvého se označuje každá osoba starší 15 let, kdy v době spáchání trestného činu dovršila daného věku a zároveň nepřekročila hranici věku 18 let. Mladistvý je již trestně odpovědnou osobou (Česko, 2003).

Opatření

Opatření je právní následek provinění a dělí se podle závažnosti činu pachatele na výchovná, ochranná a trestní opatření (Česko, 2003).

Pachatel

Pachatelem se stává osoba, která se dopustila jednání v rozporu s trestním zákonem. Jedná se také o osoby s rysy patologického chování (Zoubková, 2011).

Probace

Jedná se dohled nad pachatelem specializovaným pracovníkem Probační a mediační služby. Pracovník dohlíží na pachatele a kontroluje jeho chování, zda se nedopouští další trestné činnosti. Probační dohled je ukládán jako jednou z forem výchovného opatření (Zoubková, 2011).

Provinění

Provinění lze chápat ve stejném smyslu jako trestní čin, avšak pojem provinění se používá v případě spáchání trestného činu mladistvým, a to z toho důvodu, aby nedocházelo ke stigmatizaci pachatele (Česko, 2003).

Trestný čin

Trestným činem se rozumí takové jednání, které má protiprávní charakter a byl úmyslně spáchán dospělou osobou (Česko, 2009).

2 PRÁVNÍ PŘEDPISY PRO UVEDENOU PROBLEMATIKU

V následující kapitole budou rozepsány jednotlivé právní předpisy, které souvisejí s danou problematikou. Dané zákony vychází ze zákona č. 1/1993 Sb., ústava České republiky a zákona č. 2/1993 Sb., listina základních práv a svobod. Tyto zákony jsou důležité pro zachování demokratického systému ve státě.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Trestní zákoník se člení na dvě hlavní části – obecnou a zvláštní. Obecná část vymezuje rozsah působnosti a obsahuje pravidla, která se vztahují na všechny nebo více trestných činů. Zabývá se otázkami trestní odpovědnosti, podmínkami jejího zániku, okolnostmi vylučujícími protiprávnost, pravidly pro ukládání trestů a ochranných opatření, dále upravuje zahlazení odsouzení a vysvětluje používané pojmy. V §25 se stanoví, že „*osoba, která nedosáhla věku 15 let v době spáchání trestného činu, není trestně odpovědná*“ (Česko,2009). zvláštní část obsahuje katalog trestných činů, které jsou rozděleny podle chráněných společenských zájmů do 13 hlav:

- I. Trestné činy proti životu a zdraví,
- II. Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství,
- III. Trestné činy proti lidské důstojnosti,
- IV. Trestné činy proti rodině a dětem,
- V. Trestné činy proti majetku,
- VI. Trestné činy hospodářské,
- VII. Trestné činy obecně nebezpečné,
- VIII. Trestné činy proti životnímu prostředí,
- IX. Trestné činy proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci
- X. Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných,
- XI. Trestné činy proti branné povinnosti,
- XII. Trestné činy vojenské,
- XIII. Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy (Česko, 2009).

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních

Zařízení uvedená v tomto zákoně slouží k zajištění náhradní výchovné péče na základě soudního rozhodnutí o ústavní nebo ochranné výchově. Jsou primárně určena pro děti a mladistvé ve věku od 3 do 18 let, přičemž výchovná péče může být poskytována až do dovršení 19 let. Hlavním cílem těchto zařízení je preventivní působení a výchova směřující k předcházení vzniku poruch chování a k pozitivnímu formování chování jednotlivce (Česko, 2002). V zákoně jsou vymezena následující školská zařízení:

- **Diagnostický ústav** – Do diagnostických ústavů jsou umísťovány děti, kterým byla soudem nařízena ústavní nebo ochranná výchova. Hlavním účelem jejich pobytu je odborné posouzení prostřednictvím pedagogických a psychologických metod. Tato zařízení plní funkce v oblasti diagnostiky, vzdělávání, terapie, výchovy, sociální práce, organizace a koordinace. Na základě získaných poznatků je vypracována diagnostická zpráva, která obsahuje návrhy na konkrétní výchovná a vzdělávací opatření odpovídající potřebám dítěte (Česko, 2002).
- **Dětský domov** – Dětské domovy nejsou určeny pro mladistvé s poruchami chování, ale poskytují péči dětem, jimž byla soudem stanovena ústavní výchova. Hlavním posláním těchto zařízení je zajišťovat péči přizpůsobenou individuálním potřebám každého dítěte (Česko, 2002).
- **Dětský domov se školou** – Zařízení slouží k péči o děti s nařízenou ústavní či ochrannou výchovou, které vykazují poruchy chování. Umísťovány sem bývají děti od 6 let až do dokončení povinné školní docházky. Pokud i po jejím ukončení přetrvávají závažné projevy poruchy chování a dítě tedy není schopné se začlenit do středoškolského vzdělávání nebo pracovního procesu, je následně převedeno do výchovného ústavu (Česko, 2002).
- **Výchovný ústav** – Výchovný ústav je určen pro mladistvé ve věku nad 15 let, u nichž byla nařízena ústavní nebo ochranná výchova z důvodu vážné poruchy chování. Ústav plní funkce v oblasti výchovy, vzdělávání a sociální péče. Ve výjimečných případech může být do tohoto zařízení umístěno i dítě starší 12 let, pokud jeho chování vykazuje natolik závažné poruchy, že jeho umístění do dětského domova se školou není možné (Česko, 2002).

Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých předpisů

Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, stanovuje různé typy opatření, která lze uložit mladistvým, pokud se dopustí trestné činnosti. Tato opatření mohou být výchovná, ochranná nebo trestní. V některých případech je lze též kombinovat. U dětí mladších 15 let může soud rozhodnout např. o výchovné povinnosti či omezení, udělení napomenutí s výstrahou, zařazení do vhodného výchovného programu, nařízení dohledu probačního úředníka, nebo uložení ochranné výchovy či léčby. Všechna tato opatření se ukládají na dobu neurčitou, nejdéle však do 18. roku věku. Důvodem opatření je zajistit vhodné podmínky pro jejich rozvoj vzhledem k jejich individualitě a poměrů, z kterých pachatel vychází (Žatecká, Hrušáková, 2015).

Výchovná opatření

Výchovná opatření je možné považovat za nejmírnější opatření a jejich realizace může mít v určitých případech pozitivnější dopady v rozvoji mladistvého než právě trestní opatření. Není výjimkou, že se právě výchovná opatření ukládají v kombinaci s ochranným a trestním opatřením (Žatecká, Hrušáková, 2015).

- **Dohled probačního úředníka** – Cílem probačního úředníka je preventivní působení na nezletilého, aby co nejvíce zamezil páčání trestné činnosti jedince v budoucí době a aby se mu dostalo vhodného sociálního zázemí pro svůj osobní rozvoj ve společenském uplatnění (Žatecká, Hrušáková, 2015).
- **Probační program** – Jedná se o program, který rozvíjí nezletilého po jeho sociální a osobnostní stránce a jeho účelem je, aby se nezletilý vyhýbal takovému chování, které je v neshodě se zákonem (Žatecká, Hrušáková, 2015).
- **Výchovné povinnosti** – Opatření ve formě výchovné povinnosti lze uložit samostatně nebo k jinému opatření. Doporučuje se ukládat ale právě v kombinaci z toho důvodu, že samostatně není pro nezletilého dostatečný tlak k plnění uložených povinností (např. nahradit způsobenou škodu, vykonávat bezplatně obecně prospěšnou činnost nebo se podrobit léčbě, v případě závislosti na návykových látkách) (Žatecká, Hrušáková, 2015).
- **Výchovná omezení** – výchovné omezení funguje na podobném principu jako výchovná povinnost, liší se však tím, že nezletilému ukládá konkrétní zákaz. Tato opatření mají především zabránit nevhodnému chování, např. tím, že nezletilý nesmí

navazovat kontakt s určitými osobami, zdržovat se na vybraných místech, užívat návykové látky, měnit své místo pobytu bez informování probačního úředníka či vykonávat jiné činnosti, které by mohly negativně ovlivnit jeho osobnostní vývoj (Žatecká, Hrušáková, 2015).

- **Napomenutí s výstrahou** – Toto opatření představuje nejmírnější formu výchovného opatření. Soud pro mládež při něm, za účasti zákonného zástupce, mladistvému jasně a důrazně vysvětlí nezákonnost jeho jednání a zároveň upozorní na možné následky, které by mohly nastat, pokud by v protiprávním chování nadále pokračoval. Tento typ opatření lze také kombinovat s dalšími výchovnými či ochrannými opatřeními (Žatecká, Hrušáková, 2015).

Ochranná opatření

Účelem ochranného opatření je zajistit pozitivní vývoj jedince a ochránit společnost. Ochranná opatření lze uložit i dětem, které dosud nenesou trestní odpovědnost (Žatecká, Hrušáková, 2015).

- **Ochranná výchova** – Toto opatření se uplatňuje v situacích, kdy jedinci není poskytnuta vhodná výchovná péče. Ochrannou výchovu zajišťují diagnostické ústavy, dětské domovy se školou a výchovné ústavy (Žatecká, Hrušáková, 2015).

Soud může přeměnit ochrannou výchovu na ústavní výchovu, jestliže u nezletilého dojde k pokroku v oblasti převýchovy, ale nevykazuje úplné naplnění účelu ochranné výchovy, aby mohl být propuštěn. V některých případech může soud rozhodnout o úplném propuštění z výchovného zařízení, přičemž bude nezletilému přidělen dohled probačního úředníka nebo jiné výchovné opatření, které podpoří pozitivní rozvoj jeho chování. Pokud se jeho chování během ústavní výchovy nebo po jejím ukončení nelepší, může být ochranná výchova opět nařízena (Žatecká, Hrušáková, 2015).

Trestní opatření

Trestní opatření jsou ukládána v momentě, kdy za daných okolností nejsou výchovná či ochranná opatření dostačující. Jedná se o nejpřísnější opatření a dané tresty jsou totožné s těmi, která lze ukládat dospělým osobám (Žatecká, Hrušáková, 2015).

- **Obecně prospěšné práce** – Mladistvému může být uloženo 50 až 150 hodin obecně prospěšných prací a lze je kombinovat s výchovným opatřením (Žatecká, Hrušáková, 2015).

- **Domácí vězení** – Domácí vězení lze mladistvému uložit až na jeden rok, avšak musí se brát zřetel na jeho zájmové činnosti v oblasti kroužků a sportovních klubů, protože jeho omezení by mohlo mít negativní újmu na jeho budoucí rozvoj (Česko, 2003).
- **Peněžité opatření** – Uděluje se v případě, spáchá-li mladistvý majetkové provinění. Je určeno hlavně k náhradě újmy na škodě poškozeným (Žatecká, Hrušáková, 2015).
- **Zákaz činnosti** – Ukládá se v případě rizika opakování činnosti a mladistvý tedy může dostat zákaz vykonávat určitou činnost nebo povolání. Je důležité brát na zřetel, že mladistvý má v činnostech omezenější možnost než dospělý pachatel. Zákaz činnosti může být uložen nejvýše na 5 let a nesmí bránit v přípravě na budoucí povolání (Žatecká, Hrušáková, 2015).
- **Vyhoštění** – Vyhoštění je možné uložit pouze mladistvému, který není občanem ČR a spáchal na území ČR trestní čin. Není možné tento trest udělit uložit v případě, že se celá rodina mladistvého nachází v ČR a byla by tak ohrožena jeho výchova (Žatecká, Hrušáková, 2015).
- **Odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu** – Jedná se o nejprísnejší opatření a vzhledem k svému velkému zásahu do života pachatele, může mít opatření negativní vliv na jeho rozvoj. Maximální hranice trestu je 5 let. Zkušební dobou se rozumí doba, kdy je pozorováno chování jedince, jestli plní dané povinnosti a nepáchá další trestnou činnost (Žatecká, Hrušáková, 2015).

Zákon č. 259/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

Zákon upravuje sociálně-právní ochranu dětí zejména těm, o které se jejich rodiče nemohou postarat, ale také těm, které vykazují známky negativního chování. Tím je myšleno zejména záškoláctví, užívání návykových látek, opakované útoky z domova, páchaní trestné činnosti i v případě, že jsou mladší 15 let. Dále se týká dětí, které se staly oběťmi trestného činu (Česko, 1999).

3 ETOLOGIE KRIMINÁLNÍHO CHOVÁNÍ MLÁDEŽE

Faktorů ovlivňující patologické chování je mnoho a jsou multifaktoriální. Jedná se tedy o biologické, psychické a sociální faktory, které se navzájem prolínají. Faktory ovlivňující patologické chování mají rovněž sociálně-patologické jevy menšího charakteru a s nimi nevhodně zvolená intervence (Veteška, Fischer, 2020; Válková et al., 2019).

Biologické faktory

Patologické chování z biologických faktorů ovlivňuje pohlaví jedince. Muži se totiž dopouští patologického chování častěji jak ženy, kdy některé zdroje uvádí, že četnost je kolem 10:1. Důvodem může být vyšší hladina testosteronu u mužů, která u některých jedinců vede k vyšší agresivitě (Fischer a Škoda, 2024).

Dalším faktorem ovlivňující patologické chování je věk dítěte. Určité znaky poruchy chování se totiž mohou objevit už v 5. roku života dítěte, důvodem však může být např. hyperkinetická porucha. Ty mohou být projevem individuální zvláštností jedince, kterými může být narušená struktura nebo funkce centrálního nervového systému. Tím může být např. syndrom snížené pozornosti s hyperaktivitou (ADHD). Ve vyšší míře se pak znaky poruchy chování projevují v období pubescence a adolescence (Case et al., 2017).

Biologické faktory zahrnují i vrozené předpoklady ovlivňující způsoby, jakými jedinec reaguje, přičemž tyto dispozice úzce souvisí s psychickými aspekty. Jde zejména o temperament, který se může projevovat zvýšenou impulzivitou, vyšší dráždivostí a sníženou schopností snášet frustraci (Blažek et al., 2019).

V posledních letech bylo zjištěno, že významný vliv na vznik patologického chování mohou mít i odchylky v elektroencefalografických záznamech, které se u jedinců s poruchami chování objevují častěji než u běžné populace (Veteška, Fischer, 2020).

Psychické faktory

K psychickým faktorům lze zařadit úroveň mentálních schopností. Děti, ale i dospělí, u kterých se projevují známky poruchy chování, mají často sníženou míru rozumových schopností. Mohou také trpět specifickou poruchou osobnosti, jako je např. disociální porucha osobnosti nebo emočně nestabilní či smíšená porucha. Jedná se tedy hlavně o vrozený jev, avšak je důležité zmínit, že i jedinci, kteří vykazují nadprůměrný intelekt se stávají pachatelé trestné činnosti – u nich je důležité pak hledat příčiny v jiném prostředí, např. negativní působení rodiny (Veteška, Fischer, 2020).

Velkým významem v rozvoji patologického chování jsou motivace a potřeby jedince. Může se jednat o potřebu nadprůměrné stimulace, která může být projevem většího pocitu nudy, což poté vede k vymýšlení aktivit, které mohou mít i charakter patologického chování. Dalším faktorem může být i neuspokojení potřeb bezpečí a jistoty, sounáležitosti a lásky, které jsou základem Maslowovy pyramidy potřeb. Souvisí s tím i seberealizace, kdy má jedinec potřebu „někam patřit“. Aby mohl být jedinec v partě a měl pocit, že ho někdo bere, dopustí se chování disociálního (pití alkoholu, užívání návykových látek) nebo dokonce i asociálního (krádeže, ničení veřejného majetku) charakteru. Tento jev úzce souvisí i se sociálními faktory (Martínek, 2015).

K psychickým faktorům lze ještě přiřadit již zmíněný temperament. Právě vyšší pravděpodobnost rozvoje patologického chování má jedinec s cholerickým laděním. Vzhledem k jeho labilitě je vzrušivý a dává emocím větší prostor. Jeho chování pak může být i agresivní (Veteška, Fischer, 2020).

Sociální faktory

Důležitým faktorem v rozvoji patologického chování je rodina. Jedná se o první místo socializace a má vysoký vliv na výchovu a rozvoj jedince. Rizikovým faktorem se může rodina stát tehdy, kdy se v ní u rodinných příslušníků již vyskytují různé známky patologických jevů. Poruchu chování i do jisté míry ovlivňuje syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (syndrom CAN, přeloženo z angličtiny = *child abuse and neglect*) (Blažek et al., 2019). S rodinným prostředím tedy souvisí i výchova, kterou rodiče zastávají. Existují tři základní typy výchovy. Autoritativní, demokratická (respektující) a liberální výchova. Vliv na rozvoj poruchy chování má však především autoritativní a liberální styl výchovy. Autoritativní výchova funguje na principu rozkazů a příkazů. V dítěti rodič vyvolává strach nebo později i agresi. Dítě pak může mít sklony k rebelantství a dopouštět se patologického chování. Liberální výchovou dává rodič dítěti naopak až příliš volnosti a není dostatečně kompetentní pro jeho výchovu. Dítě si v takovém případě dělá, co chce a rodič ho za jeho nevhodné chování nepotrestá vůbec anebo nedostatečně. Příkladem mohou být i večerní útěky z domova, protože rodič není dostatečně schopen zajistit, aby k takovému chování nedocházelo (Styly výchovy v rodině, © 2024).

Roli v rozvoji poruchy chování hraje i prostředí, ve kterém jedinec vyrůstá a žije. Větší sklony ke zmíněnému chování mají jedinci z větších měst, kvůli větší anonymitě oproti malé vesnici. Důležitá je i vzdělanostní struktura obyvatel dané lokality a průmyslový charakter (Blažek et al., 2019).

4 KONTROLA KRIMINALITY UVEDENÉ VĚKOVÉ KATEGORIE

Prevence kriminality se dělí z několika hledisek. V této kapitole bude rozebrána struktura prevence kriminality, a také úrovně preventivních aktivit a metody prevence v České republice a dalších státech. V České republice vychází preventisti ze Strategie prevence kriminality v České republice, která vychází vždy na 5 let. Aktuální je Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022 až 2027. V této strategii jsou vymezena základní stanoviska pro vymezení cílů, globální cíle, strategické cíle prevence kriminality na uvedené roky a specifické cíle, které jsou dále rozděleny (podpora a rozvoj systému prevence kriminality v České republice, kriminalita páchaná dětmi na dětech, práce s pachateli trestné činnosti, prevence recidivy a další).

V české republice jsou i mimo jiné využívány různé metody k prevenci patologického chování

KiVa – program KiVa je finská metoda k prevenci šikany, jejímž cílem je efektivní řešení a předcházení šikany. Jejimi hlavními pilíři jsou prevence, intervence a monitorování. Slouží jako oporám školám při řešení zmiňovaného problému např. formou KiVa online her, které program nabízí. Program KiVa výrazně napomáhá ke snížení šikany na školách a díky pozitivnímu vlivu na klima třídy zároveň napomáhá k větší motivaci ke studiu a zlepšení studijních výsledků (Co je program KiVa?, © 2025).

Terénní program COM.PASS – tento terénní program je zaměřený pro děti a mládež ve věku od 11 do 25 let. Je zaměřen hlavně na ty jedince, kteří jsou náhle v náročné životní situaci a program tak usiluje o jejich začlenění do společnosti a snaží se jejich chování vést pozitivním směrem. Služba terénního programu má výhodu v tom, že probíhá v přirozeném prostředí jedinců. Program je veden na principu nízkoprahovosti a slouží i jako podpora při realizaci volnočasových či kulturních aktivit (Programy prevence sociopatologických jevů u mládeže a probační programy, 2023).

Struktura prevence kriminality

Sociální prevence – jedná se o prevenci, kdy pomocí aktivit probíhá snaha o socializaci a sociální integraci. Tyto aktivity mají napomáhat ke změně nevhodných sociálních a ekonomických podmínek, které mohou mít negativní vliv na vývoj chování jedince. Záměrem je tedy odklonění jedince od prostředí, kde by mohlo dojít k rozvoji negativního chování a vést ho pozitivním směrem. Jedná se o součást sociální politiky, avšak jejich účinnost je obtížné statisticky nebo ekonomicky změřit (Grivna et al., 2019).

Situační prevence – situační prevence staví na přímo určitém druhu kriminality, době a místa páchány trestné činnosti a také daných okolnostech. Slouží převážně k eliminaci kriminálního chování v určité situaci a snaží se o odstranění možných příležitosti k páchání trestné činnosti. Účinná je převážně pro minimalizaci majetkové kriminality. Může být ve formě technického nebo fyzického zabezpečení (Systém prevence kriminality v ČR, © 2025).

Viktimologická prevence – tato prevence se opírá o zkušenosti obětí trestných činů a překrývá se sociální i situační prevencí. Jedná se o způsob prevence, kdy se využijí viktimologické poznatky pro minimalizaci dalšího rozvoje dané trestné činnosti. Jdou zde využity výcvikové kurzy jako jsou kurzy sebeobrany a psychologické kurzy. Slouží k tomu, aby byli jedinci schopni se ubránit v naléhavé situaci (Gřivna et al., 2019).

Úrovně preventivních aktivit

Primární prevence – primární prevence je zaměřena na nejširší společnost a je zaměřená na vštepování pozitivního chování převážně u dětí a mládeže. Jedná se o výchovně-vzdělávací činnost. Primární prevence probíhá zejména na školách a v rodině (Systém prevence kriminality v ČR, © 2025).

Sekundární prevence – sekundární prevence je již zaměřená na jedince, kteří mají sklony k patologickému chování, jako je záškoláctví nebo agresivita. Je ale zapotřebí, aby probíhala tak, aby nedocházelo ke stigmatizaci pachatele. Tuto prevenci mají již na starosti proškolení odborníci (Gřivna et al., 2019).

Terciární prevence – terciální prevence se využívá již o osob, které už spáchaly trestnou činnost a jejím úkolem je vést jedince pozitivním směrem a předcházet tak další recidivitě. Probíhá také snaha o zapojení těchto jedinců do společnosti (Gřivna et al., 2019).

Způsob organizování prevence kriminality v ČR

Meziresortní úroveň – meziresortní úroveň prevence slouží ke spolupráci vytváření preventivní politiky vlády a probíhá snaha eliminaci nových kriminálních aktivit a o koordinaci preventivních činností resortů, které jsou zastoupeny v Republikovém výboru pro prevenci kriminality (Systém prevence kriminality v ČR, © 2025).

Resortní úroveň – resortní úroveň mají na starosti jednotlivá ministerstva, které díky novým prvkům a přístupům v této problematice ovlivňují tvorbu související legislativy (Systém prevence kriminality v ČR, © 2025).

Místní úroveň – místní úroveň je považována za nejefektivnější. Jsou do ní zapojeny orgány veřejné správy, Policie ČR, nevládní organizace a další instituce, které působí v obcích. Tato úroveň slouží k rozložení působnosti tak, aby byla sociální a situační prevence optimální vzhledem ke stavu kriminality v dané oblasti (Systém prevence kriminality v ČR, © 2025).

4.1 Kontrola kriminality mládeže v ostatních státech Evropy

Každá země se s prevencí kriminality vypořádává jinak a má stanovené své metody k prevenci kriminality u dětí a mladistvých.

Slovensko

Cílem prevence kriminality na Slovensku je předcházení kriminality a zajistit tak vyšší kvalitu života a pocit bezpečí občanů na Slovensku. Mezi priority prevence patří:

- Snižování míry a závažnosti kriminality a jiného patologického chování – tím je myšleno zejména počítačová kriminalita, obchodování s drogami a lidmi, organizovaná trestná činnost a jiné.
- Zvyšování bezpečnosti ve městech a obcích – např. zajištění vyšší kvality sociálních vztahů, začlenění prevence kriminality do koncepce rozvoje krajů a obcí a zvýšení pocitu bezpečí občanů.
- Eliminace sociálně patologických jevů v rizikových skupinách – myšleny jsou zejména děti a mládež, které jsou ohroženy patologickým chováním a sociálně vyloučené komunity (nezaměstnaní, bezdomovci, osoby propuštěné z výkonu trestu).
- Eliminace propagace kriminality a jiné asociální činnosti prostřednictvím všech druhů médií (Prevenencia kriminality, © 2025).

Německo

Německo má několik programů, pro prevenci patologického chování. V oblasti mládeže má hned několik kategorií (např. zneužívání alkoholu nebo drog a koření, těhotenství náctiletých, odchod ze školy nebo násilí / delikvence (včetně šikany)). Každá kategorie má pod sebou vybrané programy seřazené podle účinnosti. Prevence v Německu je založena na předpokladu, že problém patologického chování má své kořeny v historii vývoji jedince a lze tak eskalaci negativního chování za včas vhodnými preventivními opatřeními eliminovat (Gewaltprävention für junge Menschen, © 2025).

- Balu and you – jedná se o program, kde děti dostanou příležitost rozvíjet své pozitivní schopnosti a dovednosti, díky kterým jim bude usnadněn vstup do společenského života. Program je určen pro děti na základní škole a trvá několik měsíců. Dítě je vedeno mentorem ve věku od 17 do 30 let a ten se s dítětem schází každý týden. Tráví spolu stanovený volný čas a věnují se dané aktivitě. Program je zařazen mezi primární prevenci (Ein Angebot der Stiftung Deutsches Forum für Kriminalprävention, © 2025).
- THINKING TIME – program, který slouží k podpoře sociálně-kognitivních dovedností. Má pomoci k rozpoznávání a kontrolu vlastních emocí, naučit empatii a vypořádání se s negativními záměry jiných jedinců. Je určen pro mladistvé, kteří se již dopustili antisociálního nebo násilného chování, lze je oslovit prostřednictvím dospělé osoby a jsou ochotni dodržovat pravidla, která jsou předem stanovená k účasti v programu. Program trvá několik měsíců a slouží k rozvoji životních dovedností a sociálního citění. Program je zařazen mezi terciární prevenci (Ein Angebot der Stiftung Deutsches Forum für Kriminalprävention, © 2025).
- BASE – jedná se o program zaměřený pro děti ve věku od 3 do 12 let, které tráví svůj čas ve střediscích rodinné výchovy, denních stacionářích, školách apod. Jeho trvání je až několik měsíců a slouží k nácviku životních a sociálních dovedností. Úkolem je zamezit schvalování postojů k negativnímu chování a naučit je morálnímu přesvědčení. Program je zařazen mezi sekundární prevenci (Ein Angebot der Stiftung Deutsches Forum für Kriminalprävention, © 2025).

Polsko

Aktuálně v Polsku neexistuje strategie vztahující se přímo k mladým lidem. Před vstupem do Evropské unie byl vypracován dokument „Státní strategie pro mládež na období 2003 až 2012“ který zdůrazňoval vazby mezi politikou mládeže a právními předpisy. Ty se týkaly vzdělání, sociální péči, životních podmínek v rodinách a také prevence kriminality. Po vypršení tohoto dokumentu však nebyl vytvořen nový dokument opírající se o toto téma. Rada dětí a mládeže Polské republiky však vypracovala v roce 2019 nový dokument, a to „Předpoklady Národní strategie pro mládež na období 2020 až 2030“. Je v něm obsaženo šest strategických cílů, které jsou klíčové pro mladé občany: trh práce, občanská aktivita, sport, zdraví a cestovní ruch, inovace, internet a digitalizace, kultura a vzdělávání a vysokoškolské vzdělávání (National youth strategy, 2024).

Rakousko

V Rakousku byl založen preventivní koncept „UNDER 18“ zaměřen pro mladé ve věku 13 až 17 let. Tento koncept je realizován celkem 433 preventisti a zahrnuje 23 různých témat ve třech programech prevence delikvence.

- All Right – Alles was Recht ist! – v překladu „V pořádku – Všechno je správné!“. Tento program pro prevenci proti násilí se zabývá prevencí prostřednictvím právních informací, zejména pak trestního a občanského práva. Důraz je kladen na život mladých bez kriminality a rozvoji schopnosti řešit konflikty bez násilí (Jugendprogramme, 2024).
- Look@your.Life – tento program slouží pro děti od 7. třídy základní školy a jejím cílem je pomoc při sociální interakci a pomoc při vstupu do světa médií. Mezi další cíle spadá také prevence trestných činů, které souvisí s užíváním drog a podpořit pozitivní rozvoj chování a řešení konfliktů bez násilí (Jugendprogramme, 2024).

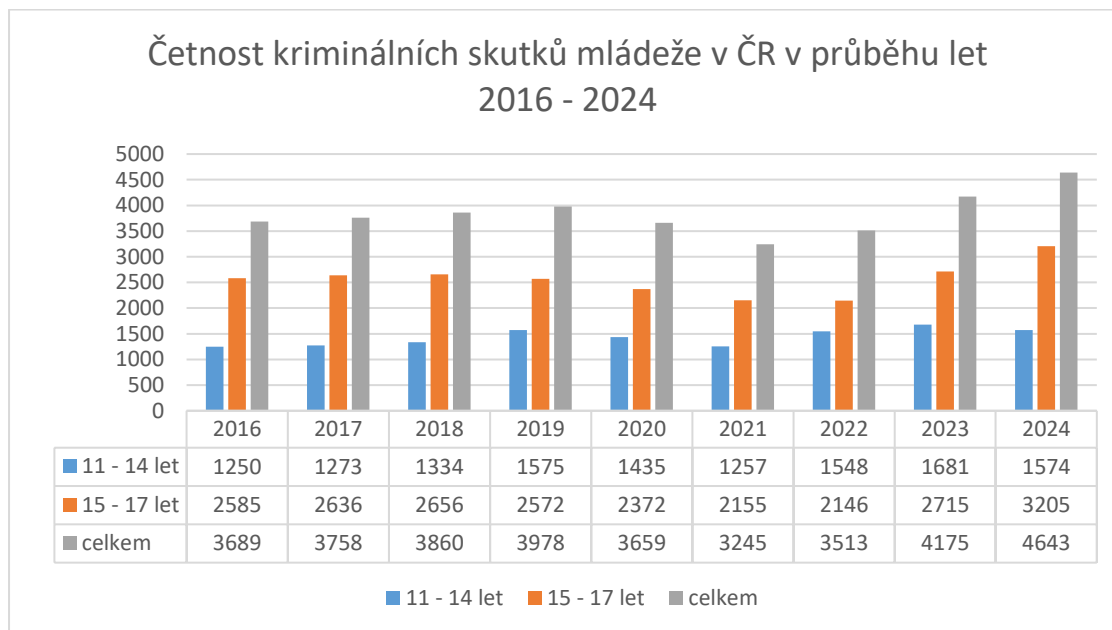
II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 KOMPARACE KRIMINALITY MLÁDEŽE MEZI ČESKOU A SLOVENSKOU REPUBLIKOU

Kriminalita mládeže v ČR, ale i na Slovensku se v průběhu let mění. Velký vliv na poruchy chování má věk, lokalita, aktuální sociální a ekonomické podmínky v zemi. V kapitole bude rozebrána četnost kriminálních skutků spáchané mládeží jak v průběhu let, tak i srovnání mezi kraji. Následně bude porovnána i počet kriminálních skutků mezi Českou a Slovenskou republikou. Data jsou převzata ze statistik Police ČR za uplynulé roky 2016 až 2024.

5.1 Komparace četnosti mezi kraji a v průběhu let v České republice

V následujícím grafu je vyobrazená četnost kriminálních skutků spáchané mládeží za roky 2016 až 2024. Graf je rozdělen na skutky, které spáchaly děti ve věku 1–14 let a mladiství ve věku 15–17 let. Následně jsou data vyobrazená celkově, avšak nejedná se o součet skutků dětí a mladistvých, a to z důvodu dublování v případech, že jeden stejný skutek spáchaly obě skupiny společně.

Graf 1 Četnost kriminálních skutků mládeže v ČR
Zdroj: Statistické přehledy kriminality za rok 2024, © 2025

Podle statistik děti nepáchají tolik kriminálních skutků jako mladiství, kdy činy spáchané dětmi se pohybují mezi 1000–2000 skutky, s tím že nejnižší počet spáchaných skutků dětmi bylo za uvedené roky v roce 2016, kdy to činilo 1250 skutků a nejvyšší počet v roce 2023, kdy to činilo 1681 skutků. U mladistvých se jejich činnost do roku 2023 pohybovala mezi

2000 a 3000 skutky, avšak v roce 2024 jejich činnost překročila již 3000 skutků. Co se týká celkové četnosti skutků, od roku 2016 do roku 2019 stoupl jejich počet každý rok okolo 100 skutků, avšak v roce 2020 klesl o 300 skutků. V roce 2021 byla četnost nejnižší za uvedené roky. Lze odhadovat, že pokles kriminality v těchto letech je z důvodu pandemie Covid-19 a restrikcím, které tato pandemie přinesla. V roce 2022 však četnost opět vzrostla na 3513 skutků, což je o necelých 300 více než v roce 2021. V roce 2023 poprvé četnost překročila hranici 4000 skutků. Lze si povšimnout, že kriminalita mládeže roste každým rokem, protože v roce 2024 je zaznamenán nejvyšší počet kriminálních skutků, a to 4643 skutků. To je dokonce o skoro 500 víc, než na rok 2023. Je možné odhadovat, že pokud nenastane změna v prevenci, budou se čísla i nadále navyšovat.

Tabulka 1 komparace kriminality v krajích

	PHA	STC	JHC	PLK	ULK	HKK	JHM
2024	379	321	257	241	610	293	397
2023	293	271	272	136	637	164	374
2022	253	217	167	133	563	183	363
2021	253	191	166	131	395	188	395
2020	307	271	257	165	477	263	346
2019	286	309	254	138	517	167	484
2018	276	295	217	183	484	264	356
2017	245	290	253	198	491	291	408
2016	297	252	235	173	429	197	380
průměr	288	269	231	166	511	223	389

Zdroj: Statistické přehledy kriminality za rok 2024, © 2025

V tabulce 1 lze vidět vývoj kriminality mládeže za uplynulé roky 2016 až 2024 v jednotlivých krajích Česka. Přímou v této tabulce jsou vyobrazeny kraje Praha, Středočeský kraj, Jihočeský kraj, Plzeňský kraj, Ústecký kraj, Královéhradecký kraj a Jihomoravský kraj. V průměru má z těchto uvedených krajů nejnižší četnost plzeňský kraj, a to 166 skutků. Nejvyšší naopak ústecký kraj, kdy je průměr 511 skutků.

V tabulce 2 lze vidět vývoj kriminality mládeže za uplynulé roky 2016 až 2024 ve zbylých krajích Česka, tj. moravskoslezský kraj, olomoucký kraj, zlínský kraj, vysočina, pardubický kraj, liberecký kraj a karlovarský kraj.

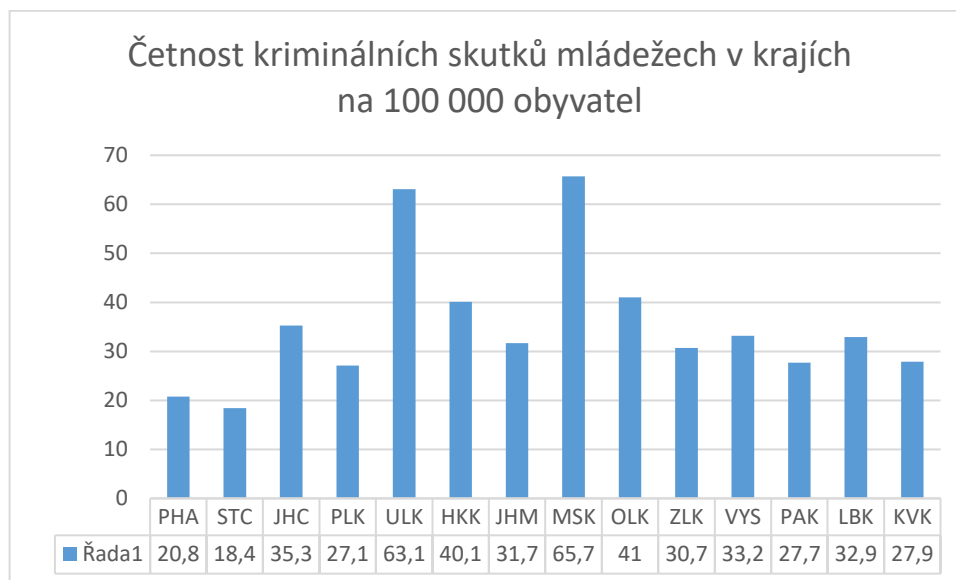
Tabulka 2 komparace kriminality v krajích

	MSK	OLK	ZLK	VYS	PAK	LBK	KVK
2024	1112	240	186	189	175	170	123
2023	1054	279	196	149	159	135	79
2022	816	193	180	153	108	109	75
2021	670	240	172	164	87	127	66
2020	694	239	166	169	127	134	71
2019	773	291	180	213	112	171	83
2018	725	296	160	173	196	170	65
2017	582	294	172	149	158	138	89
2016	609	264	191	190	203	179	90
průměr	782	260	178	172	147	148	82

Zdroj: Statistické přehledy kriminality za rok 2024, © 2025

V uvedených krajích za uplynulé roky má v průměru nejnížší četnost karlovarský kraj, a to 82 skutků, což je skoro o polovinu méně kriminálních skutků jako v plzeňském kraji, který měl v tabulce 1 nejnížší četnost v průměru. Nejvyšší četnost má pak v průměru moravskoslezský kraj, který má oproti ústeckému kraji z tabulky 1 četnost v průměru vyšší o 271 skutků, tj. 782 kriminálních skutků spáchané mládeží. Avšak je nutné brát na zřetel, že každý kraj má jiný počet obyvatel, proto jsem vytvořila graf, kde je přepočítan počet skutků na 100 000 obyvatel.

Z grafu 2 vyplývá, že i na přepočet má moravskoslezský kraj nejvyšší četnost kriminality mládeže a těsně za ním je ústecký kraj. Naopak na přepočet má nejnižší četnost kriminality středočeský kraj a Praha. Karlovarský kraj se v přepočtu nachází až na 5. pozici s nejnižší četností. Zlínský kraj se nachází na 6. pozici hned po karlovarském kraji.

Graf 2 Četnost na 100 000 obyvatel

Zdroj: Vlastní

Důvodem vysoké kriminality v moravskoslezském a ústeckém kraji, jejichž četnost převyšuje ostatní kraje až dvojnásobek, může být vysoká nezaměstnanost v daných krajích která, i když mládež nespádá mezi pracující populaci, má vliv na chování jedinců. Děti. Které vyrůstají v nestabilním rodinném zázemí, které může být zužováno právě i nezaměstnaností rodičů, mají větší předpoklady pro patologické chování.

5.2 Komparace četnosti v průběhu let v Slovenské republice

V grafu níže lze vidět vývoj kriminality mládeže na Slovensku. Je možné si povšimnout, že na rozdíl od ČR, kde kriminalita mládeže každým rokem stoupá, zde tento fenomén naopak klesá. Nejvyšší četnost za zmíněné roky byla v roce 2016, kdy bylo spácháno 3424 kriminálních skutků a nejnižší v roce 2023, kdy bylo spácháno mládeží 2322 skutků.

Graf 3 Četnost kriminálních skutků mládeže v SR

Zdroj: *Páchatelé trestných činů*, © 2025

Pro porovnání četnosti kriminality v ČR a SR jsem vytvořila tabulku a pro relevantnost jsem udělala přepočít na 1 milion obyvatel v obou státech.

Tabulka 3 Četnost na 1 milion obyvatel

	ČR	na 1 mil.	SR	na 1 mil.
2016	3689	351,3	3424	622,5
2017	3758	357,9	3405	619,1
2018	3860	367,6	3291	598,4
2019	3978	378,9	3208	583,3
2020	3659	348,5	2801	509,3
2021	3245	309,0	2754	500,7
2022	3513	334,6	2687	488,5
2023	4175	397,6	2322	422,2

Zdroj: *Vlastní*

Z tabulky vyplývá, že ačkoliv kriminalita mládeže v ČR každým rokem stoupá a v SR naopak klesá, na přepočít je na tom SR stále hůře. Pokud však bude boj s kriminalitou mládeže v SR pokračovat jako doposud, je pravděpodobné, že v budoucnu bude v SR i na přepočít kriminalita mládeže nižší, jak v ČR.

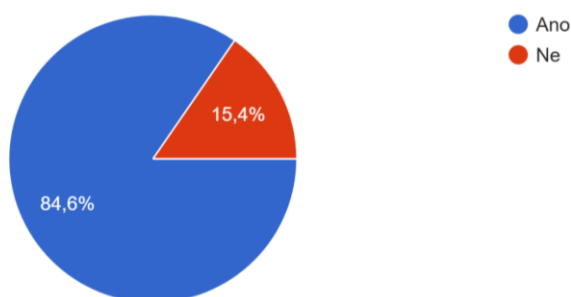
6 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

V rámci své práce jsem rozeslala dotazníky na dané téma do vybraných základních škol na území středočeského a moravskoslezského kraje. Vybrala jsem tyto dva kraje, neboť ve středočeském kraji je v průměru četnost kriminality mládeže nejnižší a v moravskoslezském kraji naopak nejvyšší. Dotazníky mi vyplňovali v elektronické podobě anonymně výchovní poradci jednotlivých škol.

Ze středočeského kraje vyplnilo dotazník 63 % respondentů a 37 % z moravskoslezského kraje. Na 1. stupni vzdělávání působí 54 % respondentů a na 2. stupni 46 %. Respondentů, kteří působí ve školství do 10 let bylo 13 %, 11 až 20 let 24 %, 21 až 30 let 35 % a 31 let a více 28 %.

Setkal/a jste se během vaší dosavadní praxe s žákem, který projevoval známky patologického chování?

S žákem, který projevoval známky patologického chování, se setkalo 84,6 % respondentů a 15,4 % se žákem, který projevoval známky zmíněného chování, nesetkalo.

Graf 4 Setkání s žákem s patologickým chováním

V případě kladné odpovědi, o jaké chování se jednalo?

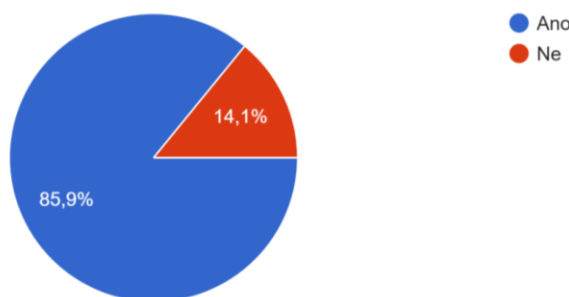
Respondenti v této otázce uváděli více, jak jednu odpověď. Agresivita se objevovala ve 44 %, záškoláctví v 23 %, krádež, užívání návykových látek a sebepoškozování v 21 % a šikana v 19 %. V menším měřítku se dále objevoval vandalismus, a to v 9 %, kyberšikana v 4 %, obtěžující maily v 2 % a explicitní obsah zpráv ve 2 %.

Byla intervence alespoň z části účinná? V jakém směru byla účinná?

Intervence byla dotazovanými účinná z 50 % a z 21,8 % pouze částečně. Došlo k eliminaci patologického chování, byla odhalena příčina patologického chování a vyřešen daný problém a proběhla také spolupráce s rodinou, Orgánem sociálně právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“) a Policií ČR. Avšak v 19,2 % intervence účinná nebyla.

Probíhá u vás na škole preventivní program pro žáky zaměřený na patologické chování?

Na 85,9 % škol podle respondentů probíhá preventivní program pro děti zaměřený na patologické chování. Na 14,1 % preventivní program neprobíhá.

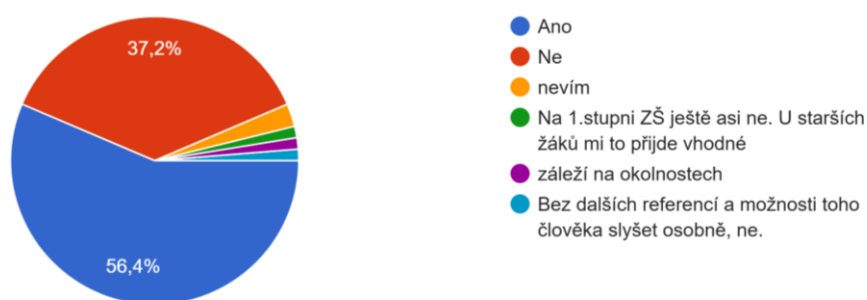
Graf 5 Četnost preventivních přednášek na školách

V případě kladné odpovědi, v jaké formě?

Na 84,5 % škol probíhá preventivní program ve formě přednášek, besed a jiných preventivních programů. Na 8,5 % škol prevenci řeší na třídnických hodinách, na 5 % škol probíhá program pro prevenci a řešení šikany KiVa a na 2 % škol probíhá intervence.

Měl/a byste zájem o preventivní přednášku od člověka, který byl jako nezletilý potrestán za trestnou činnost?

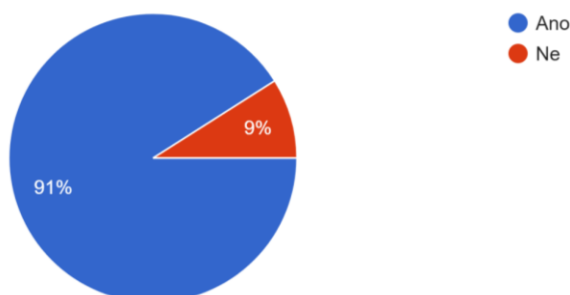
V 56,4 % případů respondenti odpověděli, že by měli zájem o přednášku vedenou člověkem, který byl jako nezletilý potrestán za trestnou činnost a 37,2 %, že by zájem nemělo. 2,6 % respondentů odpovědělo, že neví a dohromady 3,8 % by záleželo na okolnostech, potřebovali by daného člověka poznat nejdříve osobně a znát reference anebo by danou přednášku doporučili pouze starším dětem na ZŠ.

Graf 6 Přednáška v minulosti potrestaným člověkem

Měl/a byste zájem, pokud by pravidelně docházel provádět přednášky odborník z praxe (např. preventista, policista, advokát)?

O pravidelné přednášky odborníků by mělo zájem 91 % výchovných poradců, 9 % zájem neprojevovalo.

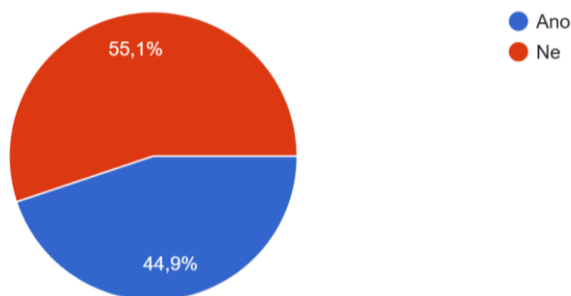
Graf 7 Zájem o pravidelné přednášky odborníků

V případě kladné odpovědi, o jaké odborníky byste měl/a zájem?

Respondenti v této otázce zaznamenali více možností. O příslušníka PČR projevilo zájem 51 % respondentů, preventistu 30 %, advokáta 17 %, psychologa 5 % a ostatní (soudce, OSPOD, zástupci výchovných ústavů atd.) 9 %.

Setkal/a jste se někdy s žákem ve vaší škole, který se dopustil majetkové nebo jiné trestné činnosti v areálu školy?

55,1 % výchovných poradců se s dopuštěním trestné činnosti žákem v areálu školy nesetkalo, 44,9 % však ano.

Graf 8 Dopusštění trestné činnosti v areálu školy

V případě kladné odpovědi, jak jste to řešil/a?

V této odpovědi opět respondenti volili více odpovědí najednou. V 42,9 % případů byla daná činnost řešena ve spolupráci s rodinou, v 48,6 % případů s PČR, v 20 % případů s OSPOD, ve 20 % případů byla daná situace řešena výchovným opatřením (např. snížená známka z chování) a v 14,3 % daná situace nebyla řešena ze strany školy.

Jak byste řešil/a šikanu ve škole?

Metod na řešení šikany je více, proto účastníci dotazníku volili i více jak jedno řešení. 39 % výchovných poradců by se spojilo s preventisty, rodinou, OSPOD a případně i třídním kolektivem. 32 % výchovných poradců by použilo metodiku KiVa, 23 % by řešili šikanu dle nastavených krizových plánů školy, 22 % by provedlo pohovor s účastníky a 10 % zvolilo individuální řešení.

Na závěr dotazníku měli dotazovaní prostor vyjádřit poznatky ze své praxe z dané problematiky. Tento prostor byl dobrovolný, a tedy na něj nemuseli odpovídat všichni respondenti. Uváděli např. že problémem je nespolupráce rodičů a vysoká absence dětí. Jeden z respondentů sem však i uvedl jakým způsobem u nich funguje školní poradenské pracoviště – schůzky mají každý týden a společně (výchovný poradce, metodik prevence, speciální pedagog a školní psycholog) vymýšlejí nové formy předávání prevence žákům.

7 ROZHOVOR S ODBORNÍKY

Pro svou bakalářskou práci jsem udělala rozhovor s dvěma odborníky na dané téma. Oba jsou od Policie ČR. Jedním z nich je major Milan Ulrich, který pracuje na mravnostním oddělení v Praze a druhým je poručík David Janků, který je preventistou v Nymburce. Rozhovor byl pro správné zaznamenávání informací nahráván. Oba účastníci s nahráváním souhlasili.

7.1 Rozhovor s majorem Milanem Ulrichem

Major Milan Ulrich je vedoucím 3. oddělení oboru obecné kriminality na krajském ředitelství Hlavního města Prahy, které se zabývá mravnostní trestnou činností, trestnou činností delikventní mládeže a veškerou nejzávažnější trestnou činností páchanou na dětech. U policie ČR slouží 26 let, na mravnostním oddělení 20 let, nyní je 2 roky na vedoucí pozici.

Jaká jsou úskalí odhalování trestné činnosti mládeže?

- U vyšetřování nebo objasňování trestné činnosti delikventní mládeže postupujeme podle zákona 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve kterém tedy nejsou vyjmenované skutky – ty se čerpají z trestního zákoníku. Nicméně jsou tam zmíněné procesní postupy. Oproti dospělým pachatelům tam již není takový rozdíl. Jakmile se stane nějaká kriminální činnost, postupuje se úplně stejně jako u dospělých pachatelů, každopádně pokud se zjistí, že pachatelem je mladistvý, je případ předán nám. Problémem je, že mladistvý pachatel musí mít svého obhájce už od počátku, kdy jsou proti němu použity úkony trestního řízení, a ne až po sdělení obvinění. Problémem je to proto, že se často setkáváme s tím, že obhájce radí pachateli špatně, jako že např. mu radí, aby popíral, jenže se nakonec ukáže, nebo se dokonce pachatel sám přizná, že daný čin udělal a již se stává nedůvěryhodným. Dále místní příslušnost u spáchání trestního činu se obecně určuje podle místa spáchání. U mladistvých je tomu ale jinak, tam se určuje podle místa bydliště v té době, kdy se vede dané trestní řízení. Pokud daný čin spáchá vícero pachatelů, trestní řízení je rozděleno. Mladistvý nebo tedy i nezletilý v tomto případě je v jednom spisu vyslýchán jako pachatel a v dalším již jako svědek.

Děláte preventivní programy např. ve formě přednášek na školách? Jak často a jakým způsobem to probíhá?

- Ano, buď je dělá čistě odbor prevence, ale my přímo chodíme přednášet na bezpečnostní nebo policejní školy, ale chodíme také na žádost přednášet o kyberkriminalitě dětem, ale také seniorům. Není to nijak často, ale třeba 5 až 10 přednášek za rok. My to přímo nenabízíme, ale když nás o to požádají, tak dojdeme.

S kým spolupracujete?

- Vždy spolupracujeme s OSPOD (Orgán sociálně právní ochrany dětí), ať už se jedná o pachatele nebo poškozeného. Třeba v podobě kurátorů těm pachatelům anebo sociálních pracovníků těm poškozeným, který vlastně musí být přítomen u výsledku u obou případů. Dále kromě i škol spolupracujeme s probační a mediační službou, s neziskovými organizacemi (locika, bílý kruh bezpečí, intervenční centrum, klokánek atd.). Tyto organizace zabezpečují hlavně fyzické, popřípadě psychologické potřeby dítěte.

Jaká je latence u kriminality mládeže?

- U mravnostní kriminality je latence obrovská, jelikož to ti poškození neohlašují, ale v tomto případě bych to vztáhnul spíše k tomu, že ten daný případ je zaevidován, ale je zaevidován na neznámého pachatele, tudíž nikdo neví, jestli ho spáchal mladistvý nebo nezletilý. V tomto případě lze mluvit o latenci, protože z počmárané zdi nezjistíme, jaká věková skupina se tohoto činu dopustila. Každopádně v tom pravém smyslu latence, jakože by daný čin nebyl vůbec zaevidovaný, tak v tomto případě je tam poměrně nízká latence.

Co je podle vás problémem narůstající kriminality?

- V celé společnosti vzrůstá agresivita dětí a nejenom ta fyzická, ale také verbální. Dalo by se říct, že dnešní děti jsou nevychované. My poměrně intenzivně spolupracujeme jak s dětskými klinickými psychology, tak i s psychiatry a sice to veřejně neřeknou, tak se ale třeba ADHD diagnostikuje i dětem, které jsou prostě nevychované a nemají nastavené hranice, a potom se to zaměňuje s tím opravdovým ADHD. A dále tedy velký přístup k sociálním sítím, kde nad nimi nemají rodiče kontrolu.

Jakých kriminálních skutků se mládež nejčastěji dopouští?

- Klasicky se dopouští sprejerství, takže poškození cizí věci, ublížení na zdraví, ale tam spíše mluvíme o tom neúmyslném ublížení na zdraví, kdy dojde např. k rvačce. Pod to se dále shrnují ty základní skutky jako výtržnictví nebo právě rvačka. Poté tedy hlavně majetkové trestní činy jako je krádež, podvod, a pak ty násilné trestné činy a mravnostní delikty, které obrovským způsobem narůstají. Mnoho dětí si neuvědomuje, že jejich jednání je trestné, protože je o tom nikdo nevedukuje. Typickým příkladem jsou sociální sítě, kdy si mezi sebou posílají explicitní fotografie a na základě toho potom může dojít k vydírání.

Je podle vás dosavadní prevence kriminality dostačující?

- Nevnímám, že by nějaká prevence momentálně probíhala. Problémem je hlavně, že školy neumí pracovat s šikanou. Na každé škole je šikana ať už slabšího nebo silnějšího charakteru. Jestliže škola tvrdí, že u nich šikana není, tak to pouze přehlíží. Na těch školách se určitě o nějakou prevenci snaží, ale mám dojem, že nemá moc velký efekt. Prevence z pohledu státu se zaměřuje hlavně na drogovou prevenci, která ale u nás v Česku opravdu funguje. Na těch školách je hlavně problémem, že v té třídě může být dobrý kolektiv, ale stačí, aby přišel jeden problémový žák a tu třídu rozloží. Hlavně tyto jedince nelze vyloučit ze školy, a to hlavně na základních školách, což vnímám jako obrovský problém. Dříve, když měl jedinec horší známku z chování, tak se nedostal na střední školu. Dnes se již na to nekouká.

Máte dojem, že policie může v této oblasti ještě více zasáhnout nebo už je to práce hlavně pro ostatní (učitelé, rodina, ...)

- Teoreticky policie asi více zasáhnout může. Kromě toho, že je tedy represivní složka a měla by vystupovat preventivně, tak ale nemůže vstupovat do výchovy dětí. Naopak by to měla saturovat právě škola, popřípadě právě OSPOD, ale ti na to nemají čas, protože jsou přehlcení už teď. Základ by měl být každopádně v rodině, ale to je právě to, co v dnešní společnosti nefunguje. Spousta rodičů ani není kompetentní k tomu vychovávat, každopádně škola má pouze usměrňovat to chování. Co se té rodiny týká, tak jako je povinná pravidelná prohlídka u pediatra, teoreticky by byla i vhodná povinná kontrola u psychologa.

7.2 Rozhovor s poručíkem Davidem Janků

Poručík David Janků pracuje na územním odboru v Nymburce, ale spadá pod krajské ředitelství středočeského kraje pod oddělení tisk a prevence. Vykonává prevenci pro okres Nymburk. U policie pracuje 8 let, kdy po nástupu k policii pracoval na oddělení hlídkové služby a nyní rok vykonává čistě jen prevenci.

V čem spočívá práce preventisty?

- Soustředíme se na předcházení trestné činnosti, ale také to rozdělujeme podle cílových skupin. Snažíme se předcházet dopravním nehodám, sociálně patologickým jevům, jako je třeba šikana, vydírání, utlačování atd. Ta prevence lze rozdělit právě docela široce podle již těch zmíněných cílových skupin. Ať už třeba situační prevencí, jako třeba v parku, kde je podezření, že by mohlo dojít k nějaké trestné činnosti, tak se udělají právě preventivní opatření v podobě kamerového systému, zvýšení policejních hlídek nebo se tam třeba zlepší osvětlení. My se každopádně zabýváme hodně tou primární prevencí, kdy se snažíme cílit na myšlení té dané věkové skupiny, aby k té kriminalitě vůbec nedocházelo. Dále se zabýváme tou sekundární prevencí, kde už cílíme na specifický problém, jako je např. šikana, kde se snažíme zabránit tomu rozšíření, případně eskalaci, a aby se daná činnost ukončila. My jako policie se potom s terciární prevencí už moc nesetkáváme. Máme občas projekty s věznicí, kde navazujeme na preventivní programy, ale to je spíš zřídkka. Reagujeme také na aktuální problémy. Nyní je problémem třeba kriminalita v kyberprostoru, nebo když nám ze školy zavolají, že mají konkrétní problém, tak tam jedeme a řešíme to. Všechno se vyvíjí od daných situací. Když vím, že je momentálně na mém území trend udělat nějakou challenge, tak se zaměřujeme hlavně na to. A poté také na to, co nám pošlou z policejního prezidia a řešíme to jednotně a plošně.

Co je podle vás problémem narůstající kriminality mládeže?

- Jak jsem již zmiňoval, tak je to určitě ten kyberprostor. Dění se hodně přesídlilo na internet a ta kriminalita je v tomto ohledu mnohem rozsáhlejší. Internet je skvělé místo pro získávání informací, trávení volného času a komunikace, ale přináší to další rizika. Takže určitě ten kyberprostor a s tím se váže i agresivita. Ta agresivita, kterou lidi vytváří se hodně vyskytuje právě na tom internetu, a pak se přenáší do toho běžného prostředí. Bylo by dobré, aby ti rodiče věděli, co jejich děti dělají na

sociálních sítích, kolik času tam tráví, na jaké chodí stránky a co tam sdílí. Protože ty děti potom mohou posílat své intimní fotografie, a to může přerůst do té mravnostní kriminality.

Je rozdíl mezi klasickou prevencí kriminality a prevencí kriminality u dětí a mládeže? Případně jaký?

- U každé té cílové skupiny trochu jiné, a právě u těch dětí musí být přístup trochu citlivější, a to i z toho důvodu, že pokud někam jdeme s cílem sekundární prevence, tak některé z těch dětí již může být obět'. Dále je důležitá formulace myšlenek. Jinak budu formulovat myšlenky se seniory a jinak s dětmi. Ten výklad a obsah, co jim chceme předat musí být co nejvíce smysluplný pro danou skupinu a rozuměli tomu. A poté také i formou, protože každá ta cílová skupina má jiné priority, jiné zájmy a tak, jak dokážu zaujmout třeba děti, u jiné věkové skupiny by to nefungovalo. Chce to vždy vymýšlet správný přístup, aby si z dané přednášky odnesla daná skupina co nejvíce, zapamatovala si to i do budoucna. Potom je rozdíl i v samotném přístupu. Pokud budu dělat situační prevenci, tak ta není kontaktní. To znamená, že se v rámci prevence bavíme s městem, s vedením policie nebo neziskovými organizacemi a snažíme se vymyslet opatření k předcházení té kriminality. S tou mládeží se děláme tu prevenci hodně kontaktní – takže různé přednášky, besedy, ale i třeba dny IZS. Tam mohou vidět aut, stánky a koně, ale zároveň jim tam můžeme předat i to, co je momentálním problémem. Třeba v létě je to „bezpečně u vody“, protože děti mají prázdniny, budou jezdit k vodě a naším cílem je, aby se ty děti chovaly u vody co nejbezpečněji. Je to právě spojený s tím dnem IZS, přijedou tam lodě, policisti z poříčího oddělení, ale jdu tam i já jako preventista, abych těm dětem předal ještě něco navíc.

Jaké preventivní programy pro děti a mládež realizujete?

- Je vždy potřeba reagovat na daný trend nebo období. Ve školním roce se nejvíce realizují přednášky a besedy, které jsou od nás primárně zaměřené na právní vědomí a odpovědnost. To je vlastně nejvíce, co jim jako policista můžu dát. Já nejsem ani doktor, ani psycholog. Takže když se bavíme třeba o drogách, tak já jim o tom řeknu něco z toho policejního a právního pohledu. Řeknu jim, co je přestupek a co je trestný čin, proč jsou drogy protiprávní, ale už jim neříkám ty věci o drogách, které se týkají zdraví. I když to vím ze zkušeností, tak nemám kvalifikaci na to, jim takové informace říkat. Mimo to máme i různé projekty na internetu – různé kampaně,

informovanost, videa. Pak jsou to tedy nejenom přednášky na školách, ale i dětské dny, nebo právě to zmiňované „bezpečně u vody“, nebo třeba i den oběti trestných činů. To máme ve spolupráci s probační mediační službou, kdy máme přednášku a poté je ve 12 hodin minuta ticha a svítí se majákem před budovou policie a probační mediační služby na důkaz podpory těm obětem. To světlo symbolizuje přicházející pomoc oběti. Nejvíce v září realizujeme „zebra se za tebe nerozhledne“. To jsou akce, které jsou zaměřeny pro děti, školy, školky a vlastně všechna vzdělávací zařízení. Tam je zvýšený dohled policistů, kteří jim pomáhají přejít silnici. Nebo potom i spolupracujeme s BESIPem, takže to jsou potom akce jako „řídím, piji nealko“, takže to probíhají silniční kontroly a motivujeme řidiče, aby při řízení pili nealkoholické nápoje, takže dostanou třeba i nealkoholické pivo. V listopadu máme akci „viditelnost“, kdy se snažíme chodce a cyklisty poučit, aby zvýšili svou viditelnost. Dáváme jim tedy reflexní pásy a snažíme se je motivovat k tomu, aby byli více vidět a byli tak v bezpečí.

Je podle vás dosavadní prevence pro uvedenou věkovou skupinu dostačující?

- Myslím si, že prevence vzrůstá a že je tento systém nastavený moc dobře. Získává větší pole působnosti a opravdu jsme schopní reagovat na nové trendy a pokrýt tím celou danou věkovou skupinu. Určitě je stále co zlepšovat, ale tím, že jako policie sledujeme ty trendy, tak vždy dokážeme být aktuální k danému tématu. Je dobré, když rodiče, kteří mají informace od nás, to předají i těm svým dětem. Přece jen ne každé dítě má přístup k internetu, k našim materiálům, a ne každé dítě se setká s preventistou. Sice se snažíme chodit co nejvíce do škol, tak se ale nikdy nepovede, že potkám každé dítě. Pro nás je důležité, abychom cílili nejenom na ty děti, ale i ty rodiče. Co se týká těch trendů, tak my musíme buďto předpokládat, co se s daného trendu může vyvinout a předcházet tomu anebo na to co nejrychleji reagovat. Ta kriminalita se stále vyvíjí, takže my v tomhle směru musíme stále reagovat. Určitě si nevystačíme s materiály, které jsou rok staré.

Jaké zlepšení byste na základě svých zkušeností doporučoval?

- Co bych třeba zlepšil, tak je informování rodičů. Aby se o dané problematice začali sami více zajímat a více s tou prevencí u dětí začali už doma, aby to měly zařizované už z výchovy. Důležité je, aby rodiče daný problém nebagatelizovali a aby věděli, že se tyto věci mohou stát i jejich dětem a my abychom těm dětem už pouze doplnili informace k dané problematice.

8 PŘÍPADOVÁ STUDIE

Pro přiblížení dané problematiky jsem si vybrala několik případů, které se skutečně staly.

Mladistvý vyhrožoval, že si vezme do školy zbraň

Tento případ se stal v únoru 2025 na Základní škole Březiny v Děčíně. Mladík měl údajně plánovat vraždu více lidí ve věku do 15 let. Svůj úmysl měl sdělit svému spolužákovi ve volnu mezi dopolední a odpolední výukou. Ten však nezahálel a plánovaný počín okamžitě po příchodu do školy sdělil třídní učitelce. Ta dále informovala vedení školy, byla zavolána policie a škola se okamžitě uzamkla. Díky rychlé reakci mladíka policie zadržela ještě před vstupem do školy. Není jasné, zda měl zadržený zbraň doopravdy u sebe, ale v případě, že se prokáže vina o plánování vraždy, hrozí mu 5 až 10 let vězení (Vezmu do školy zbraň, sdělil spolužákovi. Mladistvého obvinili z přípravy vražd, 2025).

Mladík spáchal v Hradci dvojnásobnou vraždu

Tento případ se stal v únoru 2025 v Hradci Králové v obchodu řetězce Action. 16letý mladík, který měl jen základní vzdělání a žil v neúplné rodině jen s matkou, zaútočil na dvě prodavačky, nichž na jednu přímo v prodejně a na druhou v zázemí zaměstnanců. Mladík měl u sebe více nožů, ale vražednou zbraní byl nůž přímo z prodejny. Nůž byl poté nalezen na chodníku před obchodem a pachatel byl zadržený policií v asi kilometr vzdálené ulici, když se pokusil o útěk. Mladík v minulosti žádný podobný čin nespáchal, ani neměl problémy se zákonem. Čin neprovedl ani pod vlivem návykových látek a alkoholu. Mladíkovi byla uvalena úteková a předstižná vazba a k danému činu se údajně podle policie přiznal. V případě odsouzení mu hrozí 5 až 10 let vězení (‘Žil ve svém fantazijním virtuálním světě.’ Mladistvý obviněný z dvojnásobné vraždy v Hradci se přiznal, 2025)

Žák mířil na učitelku střelnou zbraní

Tento případ se stal v lednu 2025 na základní škole v Rudolfově u Českých Budějovic. Žák druhého stupně základní školy si během hodiny odešel na toaletu a vrátil se střelnou zbraní. S tou poté zamířil na učitelku a skutečně po ní chtěl vystřelit. Učitelka ale včas zareagovala a mladíka sama zneškodnila. Nikdo tak tedy nebyl zraněn. Díky účasti na projektu „aktivní útočník“, který ve škole absolvovali učitelé i nepedagogický sbor a se dále pravděpodobně věnovali nácviku i s žáky, věděli, jak se v dané situaci zachovat. Na místo dorazili policejní hlídky i s krizovým interventem do 5 minut od nahlášení. U mladíka byly poté nalezeny i další zbraně (Učitelka v Rudolfově zneškodnila žáka, který jí hrozil střelnou zbraní, 2025).

9 NÁVRHOVÁ OPATŘENÍ

Vzhledem ke zvyšující se kriminalitě mládeže v ČR je nutné postoupit krok k její eliminaci. Ačkoliv se policie snaží sledovat trendy a reagovat na ně, účinnost nemusí být ve všech krajích a okresech dostatečně účinná. Problémem je nezáměr řešení problémů nejen ze strany škol, ale také rodičů. Šikana se často přehlíží nebo se neřeší dostatečně. Agresor bývá chráněn a škola si s ním neumí poradit. Ačkoliv některé školy zná nástroje, které proti šikaně zabírají, jiné je neznají. Děti, které se dopouštějí trestné činnosti jsou často z rodinných poměrů, kde k tomuto chování může docházet i u rodičů a nejdou dobrým příkladem pro děti.

Jako návrh na zlepšení bych doporučovala větší proškolení pedagogů, aby jim bylo známo, jak v případě setkání s žákem vykazující patologické chování reagovat a dané chování řešili a nepřehlíželi a aby byli schopni případně včasné identifikovat specifické rysy tohoto chování u žáků a pokusili se tak ve spolupráci s psychology a rodiči o eliminaci. Přehlížení může vést k eskalaci daného typu chování a po delší době přehlížení může být na další řešení pozdě. Dále bych doporučovala o větší snahu o spolupráci s rodinou. Ačkoliv jsou rodiče, kteří jsou k chování svých dětí lhostejní, a naopak je v daném chování ještě podporují, je důležité o snahu naučit se s nimi spolupracovat. Učitelé by měli také hodně komunikovat nejen s rodiči, ale také žáky. Právě díky žákům může dojít k včasné identifikaci patologického chování u žáka, a i včas identifikovat případnou šikanu. Pokud budou budovat dobré klimatické prostředí ve třídě, může se pravděpodobnost šikany ve třídě snížit a může to mít i pozitivní vliv na jedince, který má predispozice k rozvoji patologického chování.

Jak již bylo zmíněno v dotazníku, na 14 % oslovených škol neprobíhá žádný program na prevenci patologického chování u žáků. Je to i důvodu obavy, že to žáky naopak nabádá k danému chování, ale pokud bude daný program veden správně a učitelé budou zároveň dbát na včasnou intervenci, k rozvoji patologického chování dojít ani nemusí.

Dále je důležité ze strany učitelů kontrola docházky žáků. Vysoká absence může být také ukazatelem patologického chování. A to jak neomluvené, tak i té omluvené.

Pozitivní vliv na rozvoj chování u dítěte mají i zájmové kroužky. Jestliže bude mít dítě mimoškolní aktivity, kde může po škole trávit svůj čas a socializovat se s vrstevníky, může dojít k eliminaci případného patologického chování, než kdyby jedinec trávil svůj čas v partě, která ho naopak může podporovat v asociálním chování a pohybovat se na hraně zákona. V neposlední řadě je nutné, aby rodiče měli větší kontrolu nad tím, co dělají jejich děti na internetu.

ZÁVĚR

Téma kriminality mládeže představuje komplexní problém, který má kořeny v mnoha oblastech lidského života – od biologických a psychických predispozic až po sociální prostředí, ve kterém jedinec vyrůstá. Cílem této bakalářské práce bylo přiblížit příčiny a projevy patologického chování u mládeže, analyzovat právní rámec a preventivní opatření zaměřená na tuto specifickou věkovou skupinu a následně prostřednictvím dotazníkového šetření a rozhovorů s odborníky přinést poznatky z praxe.

z teoretické části vyplynulo, že příčiny patologického chování mládeže jsou multifaktoriální. Velký vliv má nefunkční rodinné prostředí, nedostatek autorit, negativní působení vrstevnických skupin nebo i vliv sociálních médií. Právní rámec v České republice nabízí celou škálu preventivních, výchovných i represivních opatření, která reflektují věkovou a osobnostní specifičnost pachatelů mladšího věku. Důležité je však nejen vytvořit právní nástroje, ale také zajistit jejich důslednou aplikaci v praxi.

Výzkumná část práce ukázala, že kriminalita mládeže má v České republice rostoucí trend. Nejvyšší počet případů byl zaznamenán v moravskoslezském a ústeckém kraji, což může souviset s vyšší nezaměstnaností a horšími socioekonomickými podmínkami v dané oblasti. Naproti tomu Slovensko v posledních letech vykazuje naopak klesající tendenci, což může být důsledkem odlišného přístupu k prevenci. Přesto však při přepočtu na počet obyvatel kriminalita mládeže na Slovensku zůstává vyšší jak v České republice.

Dotazníkové šetření provedené mezi výchovnými poradci potvrdilo, že se pedagogové s projevy patologického chování setkávají velmi často – ať už ve formě agresivity, záškoláctví, nebo užívání návykových látek. Přestože většina škol má zavedené preventivní programy, výsledky naznačují, že efektivita těchto opatření je proměnlivá. Odpovědi respondentů ukazují na potřebu častější spolupráce s odborníky, včetně policistů, preventistů či psychologů, a také na nutnost aktivnějšího zapojení rodičů, jejichž role je v prevenci klíčová.

Na základě všech získaných poznatků lze konstatovat, že kriminalita mládeže je jev, který vyžaduje důslednou pozornost nejen ze strany státu, ale i škol, rodin a dalších institucí. Prevence musí být více než formální součástí školního kurikula. Pokud chceme zajistit zdravý vývoj budoucích generací, je nezbytné klást důraz na včasnou intervenci, funkční výchovné prostředí a mezioborovou spolupráci. Pouze tak lze minimalizovat riziko, že se mladí lidé dostanou na cestu, ze které se budou jen těžko vracet.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BLAŽEK, Petr; FISHER, Slavomil a ŠKODA, Jiří, 2019. *Delikvence*. Grada publishing. ISBN 978-80-271-2013-0.

CASE, Stephen; JOHNSON, Philip; MANLOW, David; SMITH, Roger S.; WILLIAMS, Katherine S. et al., 2017. *Criminology*. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-873675-2.

Co je program KiVa?, © 2025. Online. KiVa. Dostupné z: <https://ceskarepublika.kivaprogram.net/what-is-kiva/>. [cit. 2025-04-29].

Ein Angebot der Stiftung Deutsches Forum für Kriminalprävention, © 2025. Online. Wegweiser gruene. Dostupné z: <https://wegweiser-gruene-liste.de/programm suche/filter/>. [cit. 2025-04-27].

FISCHER, Slavomil a ŠKODA, Jiří, 2024. Sociální patologie: Forezněpsychologický rozbor vybraných sociálněpatologických jevů. 3., rozšířené a aktualizované vydání. Grada Publishing. ISBN 978-80-271-5078-6.

Gewaltprävention für junge Menschen, © 2025. Online. Stiftung Deutsches Forum für Kriminalprävention. Dostupné z: <https://www.kriminalpraevention.de/arbeits schwerpunkte/gewaltpraevention-fuer-junge-menschen.html>. [cit. 2025-04-29].

GRÍVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana, 2019. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-554-5.

Jugendprogramme, 2024. Online. Bundesministerium Inneres. Dostupné z: <https://www.bundeskriminalamt.at/205/start.aspx>. [cit. 2025-04-29].

MARTÍNEK, Zdeněk, 2015. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5309-6.

National youth strategy, 2024. Online. Youth wiki. Dostupné z: <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/poland/13-national-youth-strategy>. [cit. 2025-04-29].

Páchatelia trestných činov, © 2025. Online. Štatistický úrad Slovenskej republiky. Dostupné z: https://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/sk1002rs/v_sk1002rs_00_00_00_sk. [cit. 2025-04-22].

Prevencia kriminality, © 2025. Online. Ministersvi vnútra Slovenskej republiky. Dostupné z: <https://www.minv.sk/?prevencia-kriminality-5>. [cit. 2025-04-29].

Programy prevence sociopatologických jevů u mládeže a probační programy, 2023. Online. Agentura prosociální začleňování. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/oblasti-podpory/rodina-a-socialne-pravni-ochrana-ditete/programy-prevence-sociopatologickych-jevu-u-mladeze-a-probacni-programy/>. [cit. 2025-04-29].

Statistické přehledy kriminality za rok 2024, © 2025. Online. Policie České republiky. Dostupné z: <https://policie.gov.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2024.aspx>. [cit. 2025-04-27].

Systém prevence kriminality v ČR, © 2025. Online. Ministerstvo vnitra České republiky. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>. [cit. 2025-04-29].

Učitelka v Rudolfově zneškodnila žáka, který jí hrozil střelnou zbraní, 2025. Online. ČT24. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/regiony/policie-ucitelka-v-rudolfove-zneskodnila-zaka-jenz-ji-hrozil-strelnou-zbrani-357260>. [cit. 2025-04-29].

Vezmu do školy zbraň, sdělil spolužákovi. Mladistvého obvinili z přípravy vraždy, 2025. Online. IDnes.cz. Dostupné z: https://www.idnes.cz/usti/zpravy/decin-mladistvy-skola-strelba-hrozba-policie-psychologove.A250225_103315_usti-zpravy_grr. [cit. 2025-04-29].

ZOUBKOVÁ, Ivana, 2011. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-312-4.

ŽATECKÁ, Eva a HRUŠÁKOVÁ, Milana, 2015. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, komentář*. Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-848-2.

„Žil ve svém fantazijním virtuálním světě.“ Mladistvý obviněný z dvojnásobné vraždy v Hradci se přiznal, 2025. Online. IROzhlas. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/zil-ve-svem-fantazijnim-virtualnim-svete-mladistvy-obvineny-z-dvojnásobne-vrazdy_2502211216_jar. [cit. 2025-04-29].

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Četnost kriminálních skutků mládeže v ČR	28
Graf 2 Četnost na 100 000 obyvatel	31
Graf 3 Četnost kriminálních skutků mládeže v SR.....	32
Graf 4 Setkání s žákem s patologickým chováním.....	33
Graf 5 Četnost preventivních přednášek na školách.....	34
Graf 6 Přednáška v minulosti potrestaným člověkem	35
Graf 7 Zájem o pravidelné přednášky odborníků	35
Graf 8 Dopuštění trestné činnosti v areálu školy	36

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 komparace kriminality v krajích	29
Tabulka 2 komparace kriminality v krajích	30
Tabulka 3 Četnost na 1 milion obyvatel	32

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR	Česká republika
HHK	Královéhradecký kraj
JHC	Jihočeský kraj
JHM	Jihomoravský kraj
KVK	Karlovarský kraj
LBK	Liberecký kraj
MSK	Moravskoslezský kraj
OLK	Olomoucký kraj
OSPOD	Orgán sociálně právní ochrany dětí
PAK	Pardubický kraj
PHA	Praha
PLK	Plzeňský kraj
SR	Slovenská republika
STC	Středočeský kraj
VYS	Kraj Vysočina
ZLK	Zlínský kraj

